

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 33 (2010-2011), pp. 89-92

**“ANOTACIÓN Á LEI 4/2010, DO 29 DE XUÑO, DE
COOPERATIVAS DA COMUNIDADE AUTÓNOMA DO
PRINCIPADO DE ASTURIAS”**

Pablo FERNÁNDEZ CARBALLO-CALERO

A Lei 4/2010, do 29 de xuño, de Cooperativas da Comunidade Autónoma do Principado de Asturias supuxo un novo fito no panorama do dereito cooperativo no noso país. En efecto, tal afirmación xustifícase -máis aló doutras consideracións- polo simple feito de que Asturias era unha das poucas comunidades que, ata a data, non contaba cunha regulación específica propia en materia de cooperativas. A adaptación da normativa cooperativa á realidade económica e social do Principado de Asturias propiciou a aparición dun texto que, de acordo co Preámbulo da Lei, aspira a ser "un instrumento xurídico eficaz para que o cooperativismo asturiano poida facer fronte aos grandes desafíos económicos e empresariais que o século XXI expón".

O novo corpo legal estrutúrase en sete Títulos precedidos por un Título preliminar relativo ás disposicións xerais. O primeiro e máis extenso -artigos 8 a 79- recolle os aspectos fundamentais das cooperativas, tratando cuestións relativas á súa constitución, rexistro, réxime dos socios e órganos sociais. O Título II -artigos 80 a 104 - está dedicado ao seu réxime económico. O Título III -artigos 105 a 128- aborda a alteración de estatutos, modificacións estruturais, así como a disolución e liquidación das cooperativas. O Título IV -artigos 129 a 136- fai referencia ás cooperativas de segundo ou ulterior grao, ao grupo cooperativo e a outras formas de colaboración económica. O Título V -artigos 137 a 188- regula as clases de cooperativas. O Título VI -artigos 189 a 193- alude ao asociacionismo cooperativo, mentres que, para rematar, o Título VII -artigos 194 a 208- analiza a intervención pública nas cooperativas, non só desde a perspectiva do fomento do cooperativismo, senón tamén desde o punto de vista da inspec-

ción e control deste tipo de entidades. Completan o texto legal tres disposicións transitorias e unha disposición final.

A Lei, que resulta de aplicación ás sociedades cooperativas que desenvolvan total ou principalmente a actividade cooperativizada cos seus socios no territorio do Principado de Asturias, ofrece no seu artigo 1 un concepto de sociedade cooperativa. De acordo con este precepto, achámonos ante "unha sociedade constituída por persoas físicas ou xurídicas que se asocian, en réxime de libre adhesión e baixa voluntaria, para a satisfacción conxunta das súas necesidades e intereses socioeconómicos comúns, a través do desenvolvemento de actividades empresariais e da adopción dunha estrutura, funcionamento e xestión democráticos, sempre co propósito de mellorar a situación económica e social dos seus membros e da súa contorna comunitaria". Así as cousas, o precepto non introduce unha remisión aos principios establecidos pola Alianza Cooperativa Internacional, pero expresamente invoca en relación coa estrutura e funcionamento da cooperativa os de adhesión voluntaria e aberta, xestión democrática por parte dos socios, participación económica dos mesmos e interese pola Comunidade.

O texto fixa en tres o número de socios necesarios para a creación dunha sociedade cooperativa de primeiro grao, manténdose o requisito mínimo de dúas cooperativas no caso das cooperativas de segundo grao. No primeiro caso debe tratarse de socios "ordinarios", isto é, que participen na actividade cooperativizada - artigo 9-. -. No relativo ás relacións da cooperativa con terceiros non socios, o artigo 5 establece a posibilidade de que a sociedade poida realizar operacións con terceiros non socios se así o prevén os estatutos coas limitacións e condicións contidas neles e na presente lei, sen prexuízo da normativa fiscal e sectorial que lles sexa aplicable.

Polo que respecta ao proceso de constitución, que finaliza coa correspondente inscrición da entidade no Rexistro de Sociedades Cooperativas do Principado de Asturias, concédese plena liberdade aos promotores en orde á celebración dunha asemblea constituínte ou á constitución directa mediante outorgamento ante notario. O Rexistro, atópase regulado no capítulo II do Título I, o cal límitase a sinalar uns principios básicos en relación cunha materia que será obxecto dun ulterior desenvolvemento regulamentario.

Penetrándonos na regulación dos socios, a lei sinala aspectos relativos á súa admisión, dereitos e obrigas, clases, baixas, perda da condición e normas de disciplina social. Neste punto merece destacarse a disciplina do dereito de baixa do socio, xa que, a pesar de configurarse como unha forma tradicional de abandono voluntario da sociedade, reconécese expresamente a plena autonomía estatutaria da cooperativa para acordar a súa substitución ou prohibi-

ción, así como para decantarse pola transmisión das achegas sociais como vía preferente de saída voluntaria dos socios, ofrecendo deste xeito unha resposta adicional á problemática derivada da inevitable aplicación ás sociedades cooperativas dos novos criterios contables que, por decisión da Unión Europea, son froito da plena vixencia no noso ordenamento das Normas Internacionais de Contabilidade -especialmente, polo que a este tipo de empresas interesa, a número 32 (NIC 32), que supón a consideración do capital social cooperativo como un recurso alleo se este fose reembolsable ao socio cando causa baixa-. Polo demais, cabe subliñar a regulación específica (a condición de que os estatutos prevéxano) das figuras do socio de traballo, o socio temporal, o socio colaborador ou o socio inactivo, entendendo por tal aquel socio que por calquera causa xustificada, e coa antigüidade mínima que establezan os estatutos, deixe de utilizar os servizos prestados ou de realizar a actividade cooperativizada, e sexa autorizado para manter unha vinculación coa cooperativa. Para finalizar a cuestión relativa ao réxime dos socios, o Capítulo III regula con detalle as chamadas “normas de disciplina social”.

En materia de órganos sociais, a Lei recolle as institucións clásicas contempladas no resto de leis cooperativas autonómicas. Así, fai referencia á "assemblea xeral", órgano supremo de expresión da vontade social; o "órgano de administración", encargado da xestión e representación da cooperativa e cuxa posible configuración sería a dun administrador único, dous administradores solidarios, dous administradores mancomunados ou un consello reitor; e, para rematar, a "intervención", órgano encargado de fiscalizar a actividade da cooperativa e garantir o respecto ás regras establecidas na Lei e nos Estatutos. Á súa vez, a norma regula a posibilidade de crear por vía estatutaria un comité de recursos e outras instancias de carácter consultivo ou asesor que, con todo, en ningún caso terán a consideración de órganos sociais. Á vista do exposto, a Lei asturiana opta por manter a sempre polémica figura dos interventores, aínda que permite que un terzo dos mesmos poidan ser designados entre expertos independentes. Con esta medida trátanse de paliar os riscos que leva deixar a censura das contas en mans de socios que, na maior parte dos casos, non dispón do grao de preparación suficiente para desempeñar a súa tarefa.

En relación co réxime económico, o obxectivo de fortalecer a vertente empresarial da cooperativa artículase coa esixencia dun capital mínimo e a posibilidade de que a achega obrigatoria inicial sexa diferente para os distintos tipos de socios ou para cada socio en proporción ao compromiso ou uso potencial que cada un deles asuma na actividade cooperativizada. Polo demais, tal e como sinala o Preámbulo da Lei, para garantir a solvencia das cooperativas e os dereitos de terceiros que contraten con elas prevense dúas

medidas fundamentais: o sistema de imputación de perdas e a esixencia de manter a contía da achega obrigatoria para adquirir a condición de socio.

Como consecuencia da aplicación da NIC 32, a lei optou basicamente por consagrar a absoluta autonomía das propias cooperativas para decidir o que estimen máis conveniente, ofrecéndolles en esencia dúas posibilidades: por unha banda, o recoñecemento do dereito de baixa do socio pero coa decisión de que haxa unha porcentaxe determinada de capital social, algunhas achegas sociais, que sexan consideradas como non exixibles por parte dos socios, pero que puidesen ser reembolsables pola cooperativa; e, por outra, a prohibición do dereito de baixa voluntaria do socio e a súa saída mediante o alleamento das súas achegas sociais, o que comportaría a total consideración do capital social cooperativo como recurso propio, en tanto que non reembolsable.

Para finalizar esta breve análise do réxime económico, é interesante subliñar que a lei asturiana súmase a aquelas leis autonómicas que esixen unha porcentaxe inferior de socios -concretamente un cinco por cento- en orde á solicitude dunha auditoria externa, a condición de que a sociedade non estea legalmente suxeita á mesma. Así mesmo, o artigo 104.3 da norma analizada é un dos poucos -xunto co art. 62.4 LC ou o art. 78.4 LCCyL- que se ocupan expresamente da revogación do auditor, establecendo que unicamente poderá efectuarse mediando xusta causa.

Como o resto das leis cooperativas do noso país, a lei obxecto de análise aborda a regulación das modificacións estruturais da sociedade así como a súa posible extinción, disolución e liquidación. Máis interesante resulta o Título V, dedicado ás clases de cooperativas, no cal destaca a atención prestada ás cooperativas de traballo asociado, as cooperativas de vivendas ou as cooperativas de explotación comunitaria da terra. A regulación das cooperativas mixtas pretende ofrecer solucións á participación dunha sociedade de capitais nunha sociedade cooperativa.

Tras un breve Título VII dedicado ao asociacionismo cooperativo, o Título final contempla a intervención pública no fenómeno cooperativo desde unha dobre vertente: por unha banda, a intervención dos organismos públicos para favorecer a creación e o desenvolvemento das cooperativas; e, por outra, o labor de inspección e, no seu caso, de sanción das actividades irregulares, que corre a cargo da Consellería competente.

Para rematar, créase o Consello Asturiano da Economía Social como órgano asesor e consultivo, aínda que todo o relativo á súa composición, funcións específicas e réxime de funcionamento difírese a un momento posterior.